

HASEDİN ZARARLARI

عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

لَا تَبَاغُضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ

ez-Zührî diyor ki: Enes (r.a), Rasûlullah'ın (s.a) şöyle dediğini bana haber verdi: **“Birbirinize kin ve düşmanlık beslemeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları, kardeşler olun! Bir Müslümanın, üç günden fazla kardeşine küs durması helâl değildir”**¹⁷².

172 Buhârî, Edeb, 57; Müslim, Birr, 23.

AÇIKLAMA

Hased kelimesi *kıskanma*, *kıskançlık* ve *çekememek* mânasına gelir. Bir terim olarak *hased*, başkasının sahip olduğu maddî-manevî imkan ve nimetin yok olmasını istemek demektir. *İmrenme* ve *hayırda rekabet* anlamındaki *gıhta* ise, başkasının sahip olduğu maddî veya manevî imkanın bekası yanında ona kendisinin de ulaşmasını arzulamak demektir. *Gıhta* meşrû, *haset* ise haramdır.

Yüce Kur'an'ın beyanlarından, İblis'in Âdem'e secde etmemesiyle Allah'a yapılan ilk isyan hareketinin temelinde *haset* olduğu, Kâbil'in Hâbil'i katletmesiyle insanlık tarihinde işlenen ilk cinayetin arka planında da *haset* yattığı anlaşılır. *Haset* kaynaklı söz konusu ilk isyan hareketinin gökte, ilk cinayetin ise yerde işlenmesi dikkat çekicidir. Hz. Yusuf'un, bizzat kardeşleri tarafından kuyuya atılmasının arkasında da *haset* vardır. Ayrıca birçok dedikodu, yalan ve iftiranın altında *haset* duygusunun yattığı bilinir. Çünkü *hasetçi* kendisiyle barışık değildir. Bu yüzden Hz. Peygamber, "Haset, ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi, iyilikleri yer bitirir"¹⁷³ buyurur.

Şu âyet-i kerîme, *hasedin*, ilâhî taksim ve takdire rıza göstermeme, cimrilik, bencillik ve ihtirastan doğan düşük bir karaktere sahip olma duygu ve düşüncesi olduğunu ortaya koyar: "Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar? Dünya hayatında onların maişetlerini aralarında biz taksim ettik ve biri diğerine iş gördürebilsin diye onlardan kimini kimine derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların toplayıp yığıdıklarından daha hayırlıdır"¹⁷⁴. Halbuki "Haset eden mahrum kalır"

173 Ebû Dâvud, Edeb, 44; İbn Mâce, Zühd, 22.

174 Zuhruf 43/32

vecyesi gereği hasetçi, yaptığından hiçbir kazanç sağlayacak değildir. “Zenginlerle oturup kalkmayı azaltın. Zira bu, Allah’ın nimetlerini azımsamamanız için daha uygundur”¹⁷⁵ hadisi, mutlak anlamda “zenginlere mesafeli durmak” tarzında anlaşılmamalıdır. Meşhur hadis âlimi Münâvî’nin açıkladığı gibi, hadisteki “azaltın” emrinin hikmetleri arasında, dünyevileşme temayülü ve endişesi yanında, tabiatı itibariyle kıskanç olan insanın, kendinden daha varlıklı insanın imkanlarını kıskanma ve kendi elindeki nimetlere nankörlük etme riski bulunmaktadır. Tabii ki mü’min, böyle bir riske düşür olmamak için elinden gelen tedbir almalı ve haset illetinden kurtulmaya bakmalıdır.

Ne var ki, dışa vuran bir tehlike, bir düşünce ve davranış bozukluğu olarak hasedin tedavisi o kadar da kolay değildir. “Zarara rıza gösteren kimseye acınmaz” (er-râdî bi’d-darar lâyünzaru leh) kaidesi gereği, belki haset illetiyle kendini tüketen ve çevresine zarar veren insana acınmaması gerektiği düşünülebilir. Ziya Paşa’nın ifadesiyle, “Erbâb-ı kemâli çekemez nâkıs olanlar / Rencide olur dîde-i huffâş ziyâdan”. Ama ne olursa olsun, haset hastalığına tutulmuş zayıf insanlara İslâm’ın üstün ahlâkını göstererek hediye ve ikramda bulunmanın, onları tedavi eden bir yol ve tedbir olduğu gerçeği önemsenmelidir.

Ayrıca, maddî-mânevî varlığımızı hasetçinin kötülüğünden, hile ve tuzaktan uzak tutabilmek için aktif sabır gösterilmeli, “Kıskançlık duyduğunda haset edenin şerrinden şafağın Rabbine sığınırım”¹⁷⁶ diyerek Allah’a iltica edilmeli, kıskançlık duygusunu kamçılayacak davranıştan kaçınılmalı ve karşılaşıldığında iyi muamele edilmelidir. Yüce Kur’an’ın

175 Hâkim, *Müstedrek*, IV, 347; Münâvî, *Feydu’l-kadîr*, II, 73. Zehebî, hadisin *sahih* olduğu görüşündedir.

176 Felak 113/5

şu beyanı, bu noktaya ışık tutar: “İyilik ile kötülük bir değildir. Sen (kötülüğü) daha güzel olan ile sav. İşte o zaman seninle arasında düşmanlık olan kimse, bir dost ve samimi bir arkadaş gibi davranır”¹⁷⁷.

---

177 Fussilet 41/34